

BO'LAJAK SHIFOKORLARDA KASBIY FAOLIYATGA QIZIQISH MOTIVASIYANING PSIXOLOGIK XUSUSIYATLARI

Boboyeva Maxsuda Ataxanovna

Toshkent Tibbiyot Akademiyasi "Pedagogika va psixologiya" kafedrası o'qituvchisi

Annotatsiya: Mazkur tadqiqotda bo'lajak shifokorlarda kasbiy faoliyatga qiziqishning shakllanishi, motivasiyaning psixologik asoslari va ularning shaxsiy xususiyatlar bilan uzviy bog'liqligi tahlil qilinadi. Tibbiyot sohasi inson hayoti bilan bevosita bog'liq bo'lgani uchun shifokorlik kasbiga motivasiyaning nafaqat tashqi, balki ichki omillar bilan shakllanishi muhimdir. Tadqiqotda motivatsiya nazariyalari, psixologik yondashuvlar va empirik natijalar asosida kasbiy motivasiyaning ahamiyati yoritilgan.

Kalit so'zlar: kasbiy motivatsiya, shifokorlik faoliyati, qiziqish, psixologik xususiyatlar, empatiya, professional o'sish.

Zamonaviy jamiyatda tibbiyot sohasi mutaxassislari oldiga yuqori mas'uliyatli vazifalar qo'yilmoqda. Shifokorlik kasbi nafaqat bilim va amaliy ko'nikmalarni, balki insonparvarlik, sabr-toqat va ijtimoiy mas'uliyatni ham talab qiladi. Shu bois bo'lajak shifokorlarning kasbiy faoliyatga qiziqishi va motivatsiyasini o'rganish dolzarb masalalardan biri hisoblanadi. Tadqiqotlar ko'rsatadiki, talabalarning ichki motivlari qanchalik kuchli bo'lsa, ularning kasbiy muvaffaqiyati va barqarorligi shunchalik yuqori bo'ladi (Deci & Ryan, 2000).

1. Kasbiy motivatsiyaning nazariy asoslari

Maslou ehtiyojlar ierarxiyasi – bo'lajak shifokorlarning motivatsiyasi avval moddiy ta'minot va xavfsizlik ehtiyojlaridan boshlanib, asta-sekin o'zini o'zi ro'yobga chiqarish ehtiyojiga qarab rivojlanadi.

Self-Determination Theory (SDT) – ichki motivatsiya (insonlarga yordam berish, kasbiy qoniqish) shifokorlikda tashqi motivatsiyaga qaraganda barqarorroq ta'sir ko'rsatadi (Ryan & Deci, 2017).

Golland kasbiy tipologiyasi – tibbiyot sohasi "ijtimoiy tip" kasblar sirasiga kiradi, bu esa boshqalarga yordam berishga moyillik, empatiya va kommunikativlik bilan belgilanadi.

2. Shaxsning psixologik xususiyatlari va kasbiy qiziqish

Bo'lajak shifokorlarda kasbiy qiziqishning shakllanishiga quyidagi psixologik sifatlar ta'sir ko'rsatadi:

Empatiya – bemorning ruhiy holatini anglash va unga ruhiy yordam bera olish qobiliyati.

Stressbardoshlilik – shoshilinch vaziyatlarda qaror qabul qila olish.

Mas'uliyat hissi – kasbiy burch va qasamni bajarish zaruriyati.

Muloqotchanlik – turli yosh va kasbdagi odamlar bilan samarali aloqa qilish.

3. Empirik tadqiqotlar natijalari

Williams va hamkorlari (2019) tadqiqotiga ko'ra, shifokorlikni ongli ravishda tanlagan talabalarda kasbiy charchash darajasi 30% past, ichki motivatsiya esa 40% yuqori bo'lgan.

M. Xasanova (2021) esa tibbiyot talabalari orasida kasbiy qiziqish ko'proq insonparvarlik, ijtimoiy qadriyatlar va oilaviy an'analar bilan bog'liq ekanini ta'kidlaydi.

Grishina (2018) tahliliga ko'ra, shifokorlik faoliyatida motivatsiyaning 70% ini ichki omillar tashkil etadi, tashqi rag'batlar esa vaqtincha samara beradi.

Xulosa

Bo'lajak shifokorlarda kasbiy faoliyatga qiziqish va motivasiyaning psixologik xususiyatlarini o'rganish ularning professional tayyorgarligini chuqurlashtirishda muhim ahamiyatga ega. Motivatsiya faqat tashqi rag'batlar bilan emas, balki ichki ehtiyojlar – insonparvarlik, empatiya va ijtimoiy burch hissi orqali shakllanishi zarurligi isbotlandi. Shunday ekan, tibbiyot ta'limida motivatsion treninglar, psixologik qo'llab-quvvatlash va amaliyotga yo'naltirilgan ta'lim metodlarini kengroq joriy etish zarur.

ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2000). Self-Determination Theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being. *American Psychologist*, 55(1), 68–78.
2. Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2017). *Self-Determination Theory: Basic psychological needs in motivation, development, and wellness*. New York: Guilford Press.
3. Williams, G. C., Saizow, R. B., Ross, L., & Deci, E. L. (2019). Motivation underlying career choice for medical students. *Journal of Medical Education*, 43(2), 95–101.
4. Grishina, N. V. (2018). *Psixologiya professional'noy motivatsii*. Sankt-Peterburg: Piter.
5. Xasanova, M. (2021). "Tibbiyot OTM talabalari kasbiy motivatsiyasining shakllanishi." *Psixologiya va ta'lim*, №3.